

## ІСТОРІЯ ЇЗДОВИХ СОБАК

**Лелюк Є.В.**, 1-й курс факультету біотехнологій

Науковий керівник: **Шевченко О.Б.**, доцент ДБТУ

*Державний біотехнологічний університет, м. Харків*

**Актуальність теми.** Використання собак у складних географічних умовах, особливо в Арктиці та Антарктиці, а також в історії досліджень та освоєння цих регіонів. Використання автомобільних собак в експедиціях та подорожах було досягнуто елементом досягнення значних географічних досягнень і відкриттів. Ось деякі додаткові аспекти та актуальність цієї проблеми:

Транспортний засіб у важких умовах. Собачі упряжки були незамінними транспортними засобами в зоні з густим снігом, льодом та низькими температурами. Вони дозволяли долати великі та долати перешкоди, на які інші транспортні засоби могли бути непридатні.

Допомога в дослідженнях. Використання особистих упряжок допомогло дослідникам та науковцям долати важкодоступні території, збирати дослідницькі дані та проводити експедиції в екстремальних умовах.

Символіка та культурна спадщина. Використання собак у географічних експедиціях стало символом відваги, відданості та співпраці між людьми та тваринами. Це також має велике значення в культурній спадщині різних народів.

Наукові дослідження. Застосування собачих упряжок у важких умовах допомогло науковцям вивчити адаптацію тварин до екстремальних погодних умов, вивчити психофізіологічні аспекти тварин та їх взаємодію з навколишнім середовищем.

Сучасні застосування. Крім того, у сучасності собачі упряжки використовуються в деяких регіонах для туризму, спорту та роботи. Це також підтримує традиції та зв'язок з культурою.

Таким чином, історія використання собачих упряжок у географічних дослідженнях та подорожах є важливою частиною нашої спадщини, а їх використання мало і має суттєвий вплив на досягнення географічних відкриттів і досліджень (рис. 1).



**Рис. 1. Співвідношення**

Важливість їзди на собаках у житті корінних народів та різних регіонів відображають значення цього виду діяльності для культурної спадщини та традицій. Їзда на собаках дійсно має глибоке коріння в історії різних народів та регіонів, і це має велике значення з різних аспектів.

Культурна спадщина та традиції. Їзда на собаках була не тільки засобом пересування, а й важливою частиною культурної спадщини та традицій корінних народів. Це була частина їхнього способу життя, яка сформувала їхню ідентичність та зв'язок з навколишнім середовищем.

Транспорт та зв'язок. У важкодоступних регіонах, де інші транспортні засоби були неефективними або непридатними через погодні умови, окремі упряжки були незамінними для пересування, забезпечення зв'язку між безперервними поселеннями та забезпечення деяких ресурсів.

Економічне значення. У деяких регіонах їзда на собаках була основним способом сприяння використанню засобів, таких як полювання та збирання ресурсів. Собачі упряжки допомагали людям подолати велику відстань та долати складність терену.

Соціальний аспект. Взаємодія між людьми та собаками, спільна праця та спільний перехід через різні труднощі сприяли формуванню відносин взаємопідтримки та взаєморозуміння.

Допомога в дослідженнях. Як ви вже зазначили, їзда на собаках була невід'ємною частиною досліджень та відкритих в екстремальних умовах, особливо на півночі.

Загалом, їзда на собаках має важливе значення для розуміння історії, культури та способу життя різних народів. Це також демонструє взаємозв'язок людини та тварин у формуванні і розвитку різних громадських структур.

**Результати досліджень.** На початку 1990-х років була виявлена мисливська стоянка на острові Жохова, що входить до архіпелагу Новосибірських островів. Вона була обстежена Володимиром Пітульком, археологом з Петербурга. Під час дослідження були виявлені залишки нарту, собачої упряжі та кісток собаки, які збереглися. Використання радіовуглецевого методу датування дозволило встановити вік знахідок у межах 7800–8000 років. Ця стоянка є найдавнішою у високоширотній Арктиці. Московські палеоекологи під керівництвом доктора біологічних наук Л.Г. Дінесмана провели розкопки кісток собак у давньоєцьких поселеннях Чукотського півострова та застосували метод радіовуглецевого датування для визначення віку, який становить 2480–2630 років. На цих поселеннях вперше було знайдено поховання стародавньої собаки зі збереженим скелетом. Один із дослідників зауважив, що починаючи з найдавніших часів і аж до сьогодення, їздові собаки завжди продовжували універсальну роль для аборигенів Північного та Далекого Сходу. Вони обслуговували транспортними засобами, перевізниками вантажів, джерелом м'яса для їжі та матеріалом для виготовлення зимового одягу.

У тайговій зоні водночас існували мисливські та їздові собаки, але у тундрових народів, як правило, не було спеціалізованих мисливських собак. Вони особливо високо цінували своїх їздових собак і мали з ними глибокий

кровний зв'язок. Наприклад, у азійських ескімосів було неприпустимо лікувати хвору собаку, після чого її хвороба могла передаватись на господаря.

До 1950-х років на території Росії існувала різноманітність аборигенних їздових собак, які були видані за Є.І. Шерешевським та іншими дослідниками на основі архівних матеріалів. Серед них були гіляцькі (амурська та сахалінська групи), камчатські (ітельменська та корякська групи), анадирські, чукотські, якутські (індигірська та колимська групи), а також енісейські (кілька групи). Термін «група» вказує за можливості популяції собак, але в сучасний час їх генетичну самостійність важко підтвердити.

Зауважено, що в даному переліку відсутні їздові собаки Західного Сибіру та Російської (Європейської) Південної. Ця інформація наведена в роботах Е.І. Шерешевського та А.П. Мазовера, чому навіть не існує про таку природну породу, як самоїда. Тим не менш, ця природна порода, яка відзначалася вашою величезною красою, була відома в Росії з другої половини ХІХ століття.

Відзначено, що в 1954–1958 роках усі вихідні групи їздових собак були об'єднані в єдину породу «північно-східний їздовий собака», але пізніше ця порода була виключена з офіційного списку вітчизняних порід. Процес індустріального освоєння Півночі зумовив розгортання нових технологій та витіснення традиційних методів, що призвело до зменшення значення їздового собаківництва.

У всіх обстежених регіонах спостерігалися два типи їздових собак. Перший тип представляв собою досить невелику групу великих тварин з грубим додаванням, довгою шерстю і важкою мордою, яка висіла на хрящах або мала сильно закруглені стоячі вуха. Другий тип, який був чисельно переважаючим, мав характерний для шпіцеподібних собак зовнішній вигляд: міцне додавання, середньої довжини шерсті, клиноподібна морда з сухими губами, невеликі стоячі вуха, овальні косо посаджені темні очі.

Дослідження виявили, що найбільші чисельні та однорідні за породними ознаками популяції їздових собак другого типу зустрічалися в національних селищах Чукотського півострова. Це спонукало до прийняття рішення включити кінологічну групу в склад експедиції для спеціального вивчення собак Чукотки.

**Висновки.** протягом п'яти років було проведено звітний аналіз близько 2500 собак у дев'яти національних селищах Чукотки. Під час цього дослідження була проведена загальна переписка упряжок одночасно у всіх цих селищах. Отримані дані вказують на те, що на 4192 корінних мешканців, включаючи старших та дітей, входило 149 упряжків, які об'єднували 1594 собаки. З цієї кількості було виділено приблизно 400 собак, які можна було визнати породами за їхніми зовнішніми ознаками та робочими якостями. Решта собак представляла метисів різного ступеня кретивності, включаючи ті довгошерсті характеристики, які були помічені у всіх досліджених селищах.

Значна частина основного поголів'я їздових собак, як це було і в минулому, сконцентрована в північних національних селищах півострова. Там, зокрема, взимку протягом цього промисел нерпи з припаю, який є неможливим без використання собачих упряжок.

### Список літератури

1. [www.dogsplanet.com](http://www.dogsplanet.com).